

ВІДГУК

офіційного опонента

доктора економічних наук, професора

ДАНЬКА Юрія Івановича

на дисертаційну роботу САЧЕНКА Андрія Олеговича

«Неоіндустріальна стратегія розвитку переробної промисловості України»

подану на здобуття ступеня доктора філософії з галузі знань

05 «Соціальні та поведінкові науки» за спеціальністю 051 «Економіка»

Актуальність обраної теми та її зв'язок з науковими програмами

На початку 1990-х років ХХ століття економіка України вирізнялася значним економічним потенціалом, що дозволяло їй посідати провідні позиції серед європейських держав. Національний виробничий комплекс характеризувався високим рівнем розвитку фундаментальних галузей промисловості, забезпечуючи випуск продукції як для внутрішнього ринку, так і для зовнішньоекономічної діяльності. Втім, у сучасних умовах спостерігається низка стійких негативних явищ, зокрема скорочення стратегічно важливих секторів реального виробництва, процеси деіндустріалізації, недостатній рівень виготовлення інноваційної та високотехнологічної продукції, орієнтація експорту переважно на сировинні товари, втрата позицій на світових ринках та посилення залежності внутрішнього споживання від імпорту.

Фундаментальною причиною цих трансформацій є зниження масштабів інноваційної та науково-технологічної активності, недостатня інтеграція результатів наукових досліджень у бізнес-практику, розрив між освітньо-науковим середовищем і потребами виробничого сектору, а також деградація інноваційної інфраструктури. Це зумовило істотне ослаблення інноваційно-технологічного потенціалу національної економіки.

Водночас потенціал для відновлення сталого економічного зростання та посилення конкурентоспроможності зберігається, зокрема завдяки наявним інтелектуальним і природно-ресурсним можливостям. Актуальною стає

реалізація комплексної державної неоіндустріальної стратегії розвитку стратегічних галузей національної економіки України, зокрема її переробної промисловості, що орієнтується на підвищення технологічної конкурентоспроможності як ключового чинника формування сталих конкурентних переваг. Йдеться про удосконалення механізмів створення, поширення та використання передових технологій, розширення ресурсної бази (інвестиційно-фінансової, кадрової, технічної, освітньої, науково-дослідної та інформаційної), а також підвищення ефективності застосування результатів науково-технічної діяльності. У зв'язку з цим особливої ваги набуває розвиток теоретико-методологічного підґрунтя та напрацювання прикладних рішень для формування і реалізації неоіндустріальної стратегії розвитку переробної промисловості України.

Дисертація Саченка А. О. є важливим кроком у розробці теоретико-методичних підходів і практичних рекомендацій щодо поглиблення теоретичних засад, розвиток науково-методичних підходів та обґрунтування практичних рекомендацій щодо формування і реалізації неоіндустріальної стратегії розвитку переробної промисловості України. Відтак робота є актуальною і має суттєве наукове значення.

Дисертаційна робота пов'язана з тематикою наукових досліджень Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського» за темами: «Аналітика та моделювання економічного розвитку в імперативах Trans Tech» (номер державної реєстрації 0123U101760), в рамках якої розроблено методику прогностичної аналітики стратегування розвитку переробної промисловості України, що базується на каузальних методах аналізу залежності валової доданої вартості галузі від ключових факторів виробництва та дозволяє моделювати сценарії розвитку, визначати ефективні інструменти державної політики та оптимізувати процеси неоіндустріального розвитку галузі; «Глобалізація напрямів формування промислового потенціалу в умовах постіндустріальних трансформацій», в межах якої проведено аналіз соціально-економічних індикаторів розвитку

переробної промисловості України, а також встановлено, що сучасні тенденції свідчать про деіндустріалізацію галузі, що вимагає структурних перетворень з акцентом на впровадження технологічних інновацій і розвиток високотехнологічних виробництв (номер державної реєстрації 0112U007817); а також з тематикою ДУ «Інститут регіональних досліджень імені М. І. Долішнього НАН України» за темою: «Трансформація моделі просторового розвитку України» (номер державної реєстрації 0124U000984), в межах якої автором обґрунтовано прикладні засади комплексного інструментарію державного регулювання для досягнення цілей неоіндустріалізації, а також інструменти державної політики орієнтовані на структурно-технологічні зміни, трансформацію до мережових структур, активне широкомасштабне впровадження інформаційно-комунікаційних технологій, залучення і впровадження інновацій та технологій найвищих технологічних укладів.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації

Наукові положення, висновки та рекомендації, що містяться у дисертації і винесені на захист, мають достатній ступінь обґрунтованості. Їх теоретичною й методичною основою є фундаментальні положення економічної і промислової політики, розвитку промислового сектора національної економіки, неоіндустріальної політики, розвитку високотехнологічних виробництв і секторів національного господарства, зокрема промисловості. У дисертаційній роботі Саченка А. О. чітко визначено мету, сформульовано завдання, предмет та об'єкт дослідження.

У дисертації автор застосував широкий спектр методів теоретичного та емпіричного дослідження: синтезу і системного аналізу, статистично-економічного та композиційного аналізу, логічного аналізу, системного аналізу, економіко-математичного моделювання, порівняння та ін.

Структура дисертаційної роботи визначена її метою і є цілісним

комплексом послідовних розробок теоретико-методичних підходів і практичних рекомендацій щодо формування і реалізації неоіндустріальної стратегії розвитку переробної промисловості України.

Основні теоретичні положення та практичні результати дисертаційного дослідження апробовані на шести міжнародних та всеукраїнських науково-практичних конференціях, які відбувалися у Лондоні (Великобританія), Варні (Болгарія), Харкові та Києві.

Зміст дисертації послідовно розкриває обрану тему.

У першому розділі «Теоретико-методичні основи формування неоіндустріальної стратегії розвитку промисловості» узагальнено аспекти еволюції економічного розвитку, виявлено особливості та вказано на переваги неоіндустріалізації, сформовано концептуальний базис стратегування державної політики розвитку галузей промисловості на неоіндустріальних засадах, розроблено та представлено методичний підхід до аналізування неоіндустріалізації у переробній промисловості.

У другому розділі «Аналітика розвитку переробної промисловості України та державної політики його стратегування» здійснено та наведено результати аналізування соціально-економічних індикаторів розвитку та ідентифікації екологічних викликів функціонування переробної промисловості національної економіки України; розроблено стратегічну карту інтегрування виробничо-збутового ланцюга товарів критичного імпорту переробної промисловості України у глобальні ланцюги доданої вартості.

У третьому розділі «Пріоритети та інструментарій реалізації неоіндустріальної стратегії розвитку переробної промисловості України» здійснено прогностичну аналітику стратегування розвитку вітчизняної переробної промисловості, обґрунтовано стратегічні орієнтири та визначено інституційно-економічне підґрунтя впровадження неоіндустріальної стратегії розвитку переробної промисловості, розроблено і аргументовано заходи, фінансово-ресурсне забезпечення та сформовано методику моніторингу реалізації неоіндустріальної стратегії розвитку переробної промисловості

національної економіки України.

Наукова новизна результатів дисертаційної роботи полягає в узагальненні й обґрунтуванні науково-теоретичних засад та формуванні методичних і прикладних підходів до управління змінами в системі фінансової безпеки підприємства.

До основних положень дисертації, які містять певну наукову новизну, варто віднести:

– методико-прикладний підхід до ідентифікації цілісної системи релевантних чинників, що визначають неоіндустріальний вектор розвитку переробної промисловості на основі порівняльного аналізу ознак, провідних технологій, а також пріоритетів і характеру державної промислової політики в умовах індустріалізації, деіндустріалізації, реіндустріалізації та неоіндустріалізації, що посприяло науковому обґрунтуванню комплексу заходів і інструментів для активізації процесів неоіндустріалізації (с. 34-40 дисертації, рис. 1.1);

- подальше вдосконалення теоретико-методичних засад стратегічного планування промислового розвитку, а саме авторський підхід базується на моделі неоіндустріалізації, ідентифікації її потенціалу (факторів і умов інституціонального та організаційно-економічного середовища технологічної модернізації переробної промисловості) та обґрунтуванні стратегічних цілей, завдань і заходів державної неоіндустріальної політики, орієнтованих на подолання технологічних розривів, відмову від сировинної орієнтації виробництва, масштабування високотехнологічних секторів промисловості, формування конкурентних переваг у стратегічних галузях промисловості, розвиток підприємств – технологічних лідерів та ін. (рис. 1.3 та 1.4 на с. 49-50 дисертації);

– розвиток теоретико-методологічного підґрунтя аналізування процесів неоіндустріалізації в переробній промисловості національної економіки за рахунок, по-перше, деталізації індикаторів оцінювання із подальшою перевіркою їхнього впливу на загальну динаміку процесу, та, по-друге, обрання

релевантних методичних підходів і методів економічного аналізу, формування системи показників з урахуванням інноваційно-технологічного чинника та прикладного аспекту аналітичної діяльності (с. 76-90 роботи);

– розробка стратегічної карти стратегії інтегрування виробничо-збутового ланцюга товарів критичного імпорту переробної промисловості у глобальні ланцюги доданої вартості за рахунок визначення її провідних елементів (передові прогресивні технології, технічна підтримка на засадах державно-приватного партнерства, раціональне місце розташування виробничих потужностей, партнерство з розбудови дистрибуційної системи просування й збуту продукції на ринки), конкретних способів їх реалізації та попередньо визначених результатів (підрозділ 2.3 роботи на с. 146-165);

– удосконалено методико-прикладні підходи до моделювання чинників впливу на реалізацію неоіндустріальної стратегії розвитку переробної промисловості шляхом побудови прогностичної аналітики стратегування розвитку переробної промисловості України, в основі якої – застосування каузальних методів для виявлення залежності валової доданої вартості галузі від стану та динаміки провідних факторів виробництва, якими є обсяги основних засобів, капітальних інвестицій та витрат на оплату праці (підрозділ 3.1 рукопису на с. 170-209);

– сформовано науково обґрунтовані засади стратегічного планування державної політики в напрямі неоіндустріального розвитку національної економіки, зокрема обґрунтовано ключові складові неоіндустріальної стратегії – визначено стратегічну мету, ієрархію цілей (стратегічних і операційних), відповідні завдання, індикатори реалізації операційних цілей і комплекс практичних заходів, визначено альтернативні сценарії неоіндустріалізації галузі з урахуванням специфіки їх реалізації, а також впровадження системи кількісно-якісних індикаторів, що створює передумови для запровадження ефективного регіонального моніторингу реалізації стратегії (рис. 3.12, 3.13 та с. 213-228 роботи);

– набули подальшого розвитку науково-прикладні засади реалізації

стратегії неоіндустріального розвитку переробної промисловості через формування інтегрованої системи взаємопов'язаних та скоординованих заходів державного регулювання, орієнтованих на досягнення кожної із стратегічних цілей нової промислової політики, визначення релевантних індикаторів аналізу стану реалізації неоіндустріальних тенденцій і відповідних завдань, а також розроблено методико-прикладні положення щодо моніторингу імплементації стратегії неоіндустріалізації галузі (с. 228-243 рукопису).

Повнота викладення наукових положень, висновків і рекомендацій в опублікованих працях

За результатами дослідження опубліковано 14 наукових праць обсягом 3,1 д.а. (з яких 2,6 д.а. належить особисто автору), а саме: 6 наукових статей у фахових виданнях України, 1 стаття у періодичному науковому виданні, що індексується у міжнародній наукометричній базі Web of Science) та 7 тез доповідей на науково-практичних конференціях.

Важливість одержаних здобувачем результатів для науки і практики

Дисертаційна робота Саченка А. О. є вагомим внеском у розвиток теорії і практики економіки й управління національним господарством. Наукова цінність результатів дослідження полягає у розвитку теоретико-методичних засад, які в сукупності сприяють вирішенню важливого наукового завдання, яке полягає в поглибленні теоретичних засад, розвитку науково-методичних підходів та обґрунтуванні практичних рекомендацій щодо формування і реалізації неоіндустріальної стратегії розвитку переробної промисловості України.

Представлені в дисертації результати дослідження, висновки й основні положення дозволили розробити теоретико-методичні засади і практичні рекомендації щодо управління процесами неоіндустріалізації розвитку переробної промисловості України.

Практичне значення отриманих результатів полягає в тому, що пропозиції

та рекомендації, сформульовані як результат дослідження, уможливають застосування обґрунтованих механізмів, інструментів та засобів у системі політики органів державної влади відносно формування і реалізації неоіндустріальної стратегії розвитку переробної промисловості України.

Теоретичні висновки, науково-практичні рекомендації та інші результати наукових досліджень, викладені у дисертації, безпосередньо використані в діяльності Міністерства економіки України у ході роботи з актуалізації адаптованих до національних умов завдань цілей сталого розвитку, а також при опрацюванні стратегічних та програмних документів щодо соціально-економічного розвитку України (довідка №3021-06/58153-07 від 06.08.2024), Українського союзу промисловців та підприємців при реалізації ініціативи «Нова індустріалізація України» (довідка №13/56 від 02.10.2024), виконавчого комітету Івано-Франківської міської ради (довідка №1122/01-2023в від 01.10.2024).

Окремі теоретичні та науково-методичні напрацювання дисертації використовуються в навчальному процесі Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського» при викладанні дисциплін «Моделювання економіки», «Стратегування економічного розвитку», «Економіка сталого розвитку», «Економічна безпека» (довідка № 28.05/05 від 28.01.2025); Міжнародного університету фінансів при викладанні дисциплін «Глобальна економіка», «Цифрова економіка» та «Економічна безпека» (довідка №7/214 від 29.12.2024).

Дискусійні положення та зауваження щодо змісту дисертації

Відзначаючи загальний високий рівень обґрунтованості теоретико-методичних підходів і практичних рекомендацій, цілісність та логіку викладу матеріалів, необхідно відзначити і наявність певних дискусійних положень у дисертаційній роботі Саченка А. О.:

1) у п.р. 1.2. (С.44-61) «Концептуальні засади стратегування державної політики розвитку галузей промисловості на неоіндустріальних засадах»

здобувачеві слід було більше уваги приділити питанням визначення різних типів стратегій, які можуть використовуватися органами влади для впровадження державної політики неоіндустріалізації, а також зупинитися на визначенні їх особливостей, альтернативних механізмів, інструментів;

2) перший розділ (С.27-77) дослідження набув би більшої методико-прикладної значимості, якщо б у ньому було проаналізовано світовий досвід у сфері становлення та розвитку неоіндустріальних галузей промисловості та економіки на загал. Корисним міг би стати й досвід тих країн / регіонів, на території яких відбувалися війни чи збройні конфлікти та економіки яких на тепер є світовими лідерами за технологічною конкурентоспроможністю та розвитком неоіндустріальних виробництв;

3) у п.р. 2.1 (С.80-109) наведено результати дослідження соціально-економічних передумов розвитку переробної промисловості, що позитивно. Однак, в дисертації слід було також навести результати аналізування передумов неоіндустріалізації переробної промисловості України, тобто йдеться про стан технологічної готовності підприємств галузі, рівень технологічного укладу виробництва, формування повністю замкнених автоматизованих виробництв, інтелектуалізацію та цифровізацію виробничо-господарських бізнес-процесів і т. д.

4) у п.р. 2.2 (С.109-124) автор оперує таким поняттям, як екологічний потенціал розвитку переробної промисловості, маючи на увазі в більшій мірі ресурсоефективність, екологічне чисте виробництво, зменшення відходів та ефективне поводження з ними і т. д. Натомість, під екологічним потенціалом у більшій мірі розглядають придатність середовища для існування людей, можливість забезпечення населення необхідними харчовими продуктами, умовами праці, відпочинку і лікування. Відтак, застосування цього терміну дискусійне;

5) у п.р. 3.2 Рисунок 3.13 (С.186) автор визначає мету, цілі, завдання, а також заходи пропонованої ним неоіндустріальної стратегії розвитку переробної промисловості України. Однак, їх реалізація залежить не тільки від

інвестицій (фактор «капітал»), але й від наявності достатнього людського ресурсу (фактор «праця»). Відтак, слід було або серед завдань стратегії визначити «збереження людського (трудового) потенціалу України», або здійснити моделювання залежностей економічного зростання від наявного трудового ресурсу.

Вищенаведені зауваження та недоліки не впливають на загальну позитивну оцінку та не знижують наукову і практичну цінність дисертаційної роботи Саченка А. О.

Відповідність роботи вимогам дисертацій, що подаються на здобуття ступеня доктора філософії

Дисертаційна робота Саченка А. О. є завершеною кваліфікаційною науковою роботою, у якій концептуально вирішено наукове завдання, яке полягає в поглибленні теоретичних засад, розвитку науково-методичних підходів та обґрунтуванні практичних рекомендацій щодо формування і реалізації неоіндустріальної стратегії розвитку переробної промисловості України.

Подана до захисту дисертація написана науковим стилем, матеріал викладений у логічній послідовності, висновки науково обґрунтовані та підтверджені результатами спостережень.

Наукові результати проведених досліджень відображені у 14 наукових публікаціях. Робота виконана з дотриманням академічної доброчесності.

Дисертаційна робота Саченка Андрія Олеговича на тему «Неоіндустріальна стратегія розвитку переробної промисловості України» виконана за спеціальністю 051 «Економіка» і за змістом відповідає вимогам Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у закладах вищої освіти (наукових установах) затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 23 березня 2016 р. № 261, вимогам до оформлення дисертацій, затвердженими наказом Міністерства освіти і науки України від 12 січня 2017 р. № 40, вимогам до міждисциплінарних освітніх

(наукових) програм, затверджених Наказом Міністерства освіти і науки України від 01 лютого 2021 р. № 128 та Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44, а сам автор Саченко Андрій Олегович заслуговує на присудження ступеня доктора філософії у галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки» за спеціальністю 051 «Економіка».

**Проректор з наукової та міжнародної діяльності
Сумського національного
аграрного університету
доктор економічних наук, професор**

Юрій ДАНЬКО